

สตรีนิยม ความเป็นตัวแทน และการเมืองเรื่องอัตลักษณ์

FEMINIST, REPRESENTATION, AND IDENTITY POLITICS

ณัฐวัฒน์ วงศ์หล้า¹

Nattawat Wongla

อุไรวรรณ จงแจ่มฟ้า

Uraiwan Jongjamfa

วนิดา ปาระปิน

Wanida Parapin

กมนทรรศน์ สุภาเดช

Kamonthat Supadeach

สุวิชาดา ปาระปิน

Suwichada Parapin

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีนิยม ความเป็นตัวแทนและการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ในสังคมและการเมืองร่วมสมัย โดยชี้ให้เห็นว่าการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศมิได้เป็นเพียงการเรียกร้องสิทธิ แต่ยังเป็นการต่อรองเชิงอำนาจเกี่ยวกับ “การนิยามตัวตน” และ “การเป็นตัวแทน” รวมถึงเน้นให้เห็นว่า อัตลักษณ์ไม่ใช่เพียงหมวดหมู่ทางสังคมที่มีอยู่โดยธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อต่อรองโครงสร้างทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียม อีกทั้งยังวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความเป็นตัวแทนเชิงพรรณนาและเชิงเนื้อหา พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่าแม้การเพิ่มจำนวนสตรีในพื้นที่ทางการเมืองจะมีความสำคัญ แต่ก็ไม่เพียงพอในการสร้างความเป็นธรรม หากปราศจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง บทความดังกล่าวใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมเพื่ออธิบายความหลากหลายของประสบการณ์สตรี และเพื่อวิพากษ์ข้อจำกัดของการเมืองเรื่อง อัตลักษณ์ที่มีแนวโน้มทำให้อัตลักษณ์กลายเป็นสิ่งตายตัวและเสนอแนวทางการพัฒนาการเมืองแบบครอบคลุมที่สามารถประสานทั้งมิติของอัตลักษณ์และโครงสร้าง เพื่อมุ่งสู่สังคมที่มีความเท่าเทียมและเป็นธรรมอย่างยั่งยืน

¹ นักวิชาการอิสระ

คำสำคัญ : สตรีนิยม, ความเป็นตัวแทน, การเมือง, อัตลักษณ์

Abstracts

This article analyzes the relationship between feminism, representation, and identity politics in contemporary society and politics. It highlights that the struggle for gender equality is not merely a demand for rights, but a power negotiation regarding the "definition of self" and "representation." Furthermore, it emphasizes that identity is not a naturally occurring social category but is constructed to negotiate unequal power structures. The article also analyzes the distinction between descriptive representation and substantive representation, pointing out that while increasing the number of women in political spaces is crucial, it is insufficient to achieve justice without genuine structural change and the redistribution of power. By employing feminist theoretical frameworks, the article explains the diversity of women's experiences and critiques the limitations of identity politics, which tends to essentialize or fix identities. Finally, it proposes a path toward inclusive politics that integrates both identity and structural dimensions to strive for a sustainable, equal, and just society.

Keywords : Feminism, Representation, Politics, Identity

บทนำ

ในอดีต การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ได้กลายเป็นหนึ่งในกรอบคิดหลักในการทำความเข้าใจความขัดแย้งและการเคลื่อนไหวทางสังคมในระดับโลก ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวของสตรี กลุ่มชาติพันธุ์ คนผิวสี หรือกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ล้วนใช้อัตลักษณ์เป็นฐานในการเรียกร้องสิทธิและการยอมรับด้วยเหตุนี้ สตรีนิยมและการเมืองเรื่องอัตลักษณ์จึงเกิดขึ้นเพื่อท้าทายทั้งวิถีคิด เนื้อหา และโครงสร้างของการเมืองแบบเดิม

บริบทของสตรีนิยม แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับคำถามพื้นฐานว่า “ใครคือสตรี” และ “ใครมีสิทธิพูดแทนสตรี” การตอบคำถามดังกล่าวไม่ได้เป็นเรื่องง่าย เนื่องจากสตรีมิได้เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์เดียวกัน หากแต่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านชนชั้น เชื้อชาติ ศาสนา และบริบททางวัฒนธรรม แนวคิดเรื่องความเป็นตัวแทนจึงเข้ามามี

บทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่าง อัตลักษณ์กับการเมือง กล่าวคือ การมีตัวแทนในพื้นที่สาธารณะ ไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการสะท้อนลักษณะของกลุ่ม แต่ยังเกี่ยวข้องกับการอำนาจในการนิยามปัญหา กำหนดวาระ และสร้างความหมายทางสังคม โดยบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบาย สตรีนิยม ความเป็นตัวแทน และการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1. ความหมายและกรอบแนวคิด 2. เนื้อหาหลักเชิงทฤษฎี 3. นักคิดสำคัญและข้อถกเถียง 4. การประยุกต์สู่การเมืองร่วมสมัย และ 5. บทวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถใช้กรอบคิดดังกล่าววิเคราะห์การเมืองร่วมสมัยได้อย่างลุ่มลึกและทันสมัย

1. ความหมายและกรอบแนวคิด

1.1 ความหมายของสตรีนิยม

สตรีนิยม หมายถึง ระบบคิดและขบวนการทางสังคมที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งตั้งอยู่บนการวิเคราะห์ว่าผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบและสตรีอยู่ในสภาพที่เป็นรอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสตรีนิยมมีจุดมุ่งหมายทางการเมืองพอกับจุดมุ่งหมายทางวิชาการ ซึ่งเป็นวิถีของทั้งความคิดและการกระทำ ส่วนในทางวิชาการ สตรีนิยมมีลักษณะที่เป็นสาขาวิชา และจะยอมรับในประสบการณ์ส่วนตัวว่าเป็นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้ (Shewin, 1988) และได้มีการเสนอให้ความเป็นเพศ เป็นหน่วยเริ่มแรกของการวิเคราะห์ความเป็นเพศ ที่ถือว่าเป็นเครื่องมือการวิเคราะห์ที่สำคัญ และมักจะพิจารณาให้สตรีเป็นหน่วยหลักของการวิเคราะห์ (Beasley, 1999) สตรีนิยมให้ความสำคัญเกี่ยวกับอิสรภาพส่วนบุคคล ครอบครัว รัฐบาลกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศในทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรมรวมถึงการเรียกร้องให้มีการสร้างสมดุลใหม่ระหว่างเพศในนามของความมีมนุษยธรรมเดียวกันและเคารพในความแตกต่างของกันและกัน

ในปัจจุบัน สตรีนิยมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนทางการเมือง จะเห็นได้จากที่มีสตรีที่เข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งสังคมปัจจุบันมีการเปิดโอกาสให้ทุกคน ทุกเพศได้เข้ามามีบทบาทมากกว่าในอดีตทั้งการแสดงออกของสตรีทางการเมืองก็มีความโดดเด่นทั้งด้านสังคมการศึกษา ฐานะด้านเศรษฐกิจของครอบครัวให้การดูแล ทั้งยังสามารถทำให้สตรีกล้าที่จะเข้ามาเป็นผู้นำมากกว่าเดิมนั้น สตรีนิยมจึงเป็นการสร้างความเป็นไปได้ใหม่ทางการเมืองที่ครอบคลุมมากขึ้น

1.2 ความหมายของความเป็นตัวแทน

“ความเป็นตัวแทน” หรือ representation เป็นแนวคิดสำคัญในรัฐศาสตร์และประชาธิปไตย เพราะเกี่ยวข้องกับการถามว่า ใครสามารถพูดแทนใคร ใครได้รับเลือกให้ตัดสินใจแทนประชาชน และใครถูกนับรวมในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ในกรอบสตรีนิยม ความเป็นตัวแทนไม่ได้

หมายถึงเพียงการมีผู้แทนในสภาเท่านั้น แต่รวมถึงการเป็นตัวแทนในระดับวาทกรรม ภาพลักษณ์ และความหมายทางสังคมด้วย

ความเป็นตัวแทนจึงมีอย่างน้อย 3 มิติ หนึ่ง ตัวแทนเชิงสถาบัน เช่น การมีผู้หญิงหรือกลุ่มชายขอบในรัฐสภา พรรคการเมือง หรือองค์กรรัฐ สอง ตัวแทนเชิงสาระ คือ การผลักดันนโยบายและผลประโยชน์ที่ตอบสนองของกลุ่มนั้นจริง สาม ตัวแทนเชิงสัญลักษณ์และวาทกรรม คือการทำให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งถูกมองเห็น ได้รับการยอมรับ และไม่ถูกปิดเป็นในพื้นที่สาธารณะ

ดังนั้น การมี “ผู้แทน” จึงไม่ใช่เพียงเรื่องจำนวน แต่เป็นเรื่องอำนาจในการนิยามและการทำให้เสียงของคนบางกลุ่มมีสถานะทางการเมืองอย่างแท้จริง

1.3 ความหมายของการเมืองเชิงอัตลักษณ์

การเมืองเชิงอัตลักษณ์ (Identity Politics) หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลหรือปัจเจกชนใช้ลักษณะเฉพาะตัว เช่น เพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือชนชั้น เพื่อเรียกร้องสิทธิ ความเท่าเทียมและความยุติธรรมในสังคม แนวคิดนี้สะท้อนถึงการแสวงหาการยอมรับและการสร้างพื้นที่ในโครงสร้างทางสังคมที่อาจไม่ครอบคลุมหรือกดทับกลุ่มดังกล่าว (Crenshaw, 1991)

ขอบเขตของการเมืองเชิงอัตลักษณ์มีตั้งแต่ระดับปัจเจกที่มุ่งเน้นการแสดงออกถึงตัวตน ไปจนถึงระดับกลุ่มที่เน้นการสร้างวาทกรรมและการต่อรองกับรัฐในเชิงนโยบายการเมืองเชิงอัตลักษณ์สามารถเป็นเครื่องมือที่ช่วยเปิดโอกาสให้กลุ่มที่เคยถูกมองข้ามสามารถสร้างบทบาทในพื้นที่สาธารณะได้ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมหากขาดการจัดการที่เหมาะสม

2. เนื้อหาหลักเชิงทฤษฎี

2.1 สตรีนิยมกับความเสมอภาคทางการเมือง

สตรีนิยมกับความเสมอภาคทางการเมืองเป็นแนวคิดที่เชื่อมโยงกันแต่ไม่เหมือนกันโดยตรง สตรีนิยมถือว่าเป็นแรงผลักดันและมีความสำคัญกับความเสมอภาคทางการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นของผู้หญิง ในช่วงแรกเน้นการเรียกร้องความเสมอภาคทางกฎหมายและการเมือง เช่น สิทธิในการศึกษา สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิเลือกตั้ง สิทธิทำงาน และสิทธิในการเข้าถึงตำแหน่งสาธารณะ แต่ในเวลาต่อมาสตรีนิยมชี้ให้เห็นว่า ความเสมอภาคเชิงกฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากโครงสร้างสังคมยังคงกำหนดการดูแล วัฒนธรรมทางเพศ การเลือกปฏิบัติในที่ทำงาน ความรุนแรงทางเพศ และภาพลักษณ์ของความเป็นหญิงไว้ในแบบเดิม แม้ผู้หญิงจะ “มีสิทธิ” เท่ากับผู้ชายในทางรูปแบบ แต่ก็อาจไม่มีเงื่อนไขเชิงสังคมที่ทำให้ใช้สิทธินั้นได้อย่างเท่าเทียมจริง

ดังนั้น สตรีนิยมจึงยับยั้งจากความเสมอภาคเชิงรูปแบบไปสู่ความเสมอภาคเชิงเนื้อหาให้ครอบคลุมถึงมิติต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และการเปลี่ยนนิยามของ "อำนาจ" จากเดิมที่เป็นการครอบงำ ให้กลายเป็นการสร้างเท่าเทียม

2.2 ความเป็นตัวแทน: เชิงปริมาณ เชิงสาระ และเชิงสัญลักษณ์

ในทางรัฐศาสตร์ความเป็นตัวแทน บริบทของประชาธิปไตย ที่มุ่งอธิบายว่า “ผู้แทน” เช่น สมาชิกสภา หรือผู้นำทางการเมือง ทำหน้าที่แทน “ประชาชน” ได้อย่างไร และในระดับใด แนวคิดนี้ไม่ได้มีเพียงมิติเดียว แต่สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ ความเป็นตัวแทนเชิงปริมาณ เชิงสาระ และเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งแต่ละแบบสะท้อนมุมมองที่ต่างกันเกี่ยวกับความหมายของ “การเป็นตัวแทน”

ความเป็นตัวแทนเชิงปริมาณ หมายถึง การที่องค์ประกอบของผู้แทน “สะท้อนลักษณะ” ของประชากรในสังคม เช่น เพศ อายุ ชาติพันธุ์ หรือชนชั้น หากสังคมมีผู้หญิงประมาณครึ่งหนึ่ง การมีผู้แทนหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกันก็ถือว่าเกิดความเป็นตัวแทนเชิงปริมาณ

ความเป็นตัวแทนเชิงสาระ หมายถึง การที่ผู้แทนผลักดันนโยบายและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมทางเพศและอัตลักษณ์จริง ไม่ใช่เพียงดำรงตำแหน่งเชิงสัญลักษณ์

ความเป็นตัวแทนเชิงสัญลักษณ์ หมายถึง การทำให้ผู้หญิงและกลุ่มชายขอบถูกมองเห็นในฐานะผู้มีอำนาจ มีเหตุผล และมีความชอบธรรมทางการเมือง ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อการเปลี่ยนจินตนาการทางสังคมเกี่ยวกับ “ใครเหมาะจะปกครอง” หรือ “ใครควรมีเสียงในสาธารณะ”

ดังนั้น ในสังคมประชาธิปไตย การสร้างความเป็นตัวแทนที่สมบูรณ์จึงควรผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ เชิงสาระ และเชิงสัญลักษณ์ เพื่อให้การเมืองตอบสนองประชาชนได้ทั้งในระดับโครงสร้างผลลัพธ์ และความรู้สึกของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2.3 การเมืองเรื่องอัตลักษณ์และการยอมรับ

การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ (identity politics) เป็นแนวคิดที่เน้นว่าผู้คนมีประสบการณ์ทางสังคมและการเมืองแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ของตน เช่น เพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือชนชั้น จึงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิ ความเป็นธรรม และการยอมรับจากสังคมและรัฐ แนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้กลุ่มที่เคยถูกกีดกัน เช่น ผู้หญิง ชนกลุ่มน้อย หรือผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้มีเสียงและพื้นที่ในระบบการเมืองมากขึ้น

แนวคิดเรื่อง “การยอมรับ” (recognition) ชี้ให้เห็นว่า ความยุติธรรมไม่ได้มีเพียงเรื่องการกระจายทรัพยากร (redistribution) แต่ยังรวมถึงการที่อัตลักษณ์ของบุคคลหรือกลุ่มได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมในเชิงศักดิ์ศรีและคุณค่า หากสังคมปฏิเสธหรือดูหมิ่นอัตลักษณ์ของใคร ย่อมส่งผลต่อโอกาสและการมีส่วนร่วมของคนนั้นในชีวิตสาธารณะ

ดังนั้น การเมืองเรื่องอัตลักษณ์และการยอมรับช่วยขยายความหมายของประชาธิปไตยให้ลึกซึ้ง ไม่ใช่แค่ความเท่าเทียมทางกฎหมาย

3. นักคิดสำคัญและข้อถกเถียง

3.1 แมรี วอลสโตนคราฟต์: สิทธิ เหตุผล และความเป็นพลเมืองของผู้หญิง

วอลสโตนคราฟต์เป็นตัวแทนของความคิดที่มีเหตุผลและเชื่อมั่นว่าหากผู้หญิงได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับผู้ชายจะช่วยแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงได้ นอกจากการได้รับการศึกษาแล้วต้องปรับเปลี่ยน วิถีคิด วัฒนธรรม ความเชื่อแบบดั้งเดิมของคนในสังคมด้วย

แนวคิดนี้สนับสนุนให้มีความเท่าเทียมกันของมนุษย์โดยไม่แบ่งแยกเพศหญิงและชาย หากให้โอกาสที่เท่าเทียมกันแก่ผู้หญิงแล้ว ผู้หญิงจะสามารถทำทุกอย่างได้ดีและมีประสิทธิภาพไม่แตกต่างจากผู้ชาย

3.2 จอห์น สจ๊วต มิลล์ และแฮเรียต เทย์เลอร์: เสรีนิยมกับสิทธิสตรี

มิลล์ และแฮเรียต เทย์เลอร์ เป็นผู้มีบทบาทในการยืนยันว่า เสรีภาพเป็นของมนุษย์ทุกคน ไม่ใช่ของเพศใดเพศหนึ่ง การกีดกันผู้หญิงออกจากการเมืองหรือ การศึกษา การทำงาน สิทธิพลเมืองและกฎหมาย ขัดต่อหลักเสรีภาพของสังคมโดยรวม

แนวคิดนี้สนับสนุนให้เกิดการเรียกร้องสิทธิเลือกตั้ง สิทธิในร่างกาย และความเท่าเทียมในเชิงโอกาสในสังคมปัจจุบัน

3.3 เคต มิลเล็ทต์: การเมืองทางเพศและอำนาจในชีวิตส่วนตัว

เคต มิลเล็ทต์ กล่าวว่าการเมืองเป็นความสัมพันธ์ของโครงสร้างอำนาจ เป็นเรื่องของคนกลุ่มหนึ่งที่ถูกคน อีกกลุ่มหนึ่งควบคุม โดยมุ่งไปที่ระบบชายเป็นใหญ่ และเป็นการใช้อำนาจควบคุมที่สังคมยอมรับและการกำหนดความเป็นผู้หญิง ทำให้เห็นว่า ชายกำหนดหญิงและระบบชายเป็นใหญ่ คือ ต้นเหตุที่ทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่

คุณูปการของมิลเล็ทต์อยู่ที่การทำให้สตรีนิยมสามารถอ่านอำนาจในชีวิตประจำวันได้อย่างลึกซึ้ง แต่ข้อวิจารณ์ คือ สตรีนิยมสายนี้บางครั้งอาจถูกมองว่ามองความสัมพันธ์ชาย-หญิงในเชิงการครอบงำมากเกินไปจนละเลยความซับซ้อนและความเป็นไปได้ของการต่อรอง

3.4 ซิโมน เดอ โบวัวร์: เราไม่ได้เกิดมาเป็นหญิง แต่เราถูกทำให้เป็นหญิง
ซิโมน เดอ โบวัวร์ เปลี่ยนภูมิทัศน์ของสตรีนิยมด้วยข้อเสนอว่า “เราไม่ได้เกิดมาเป็นหญิง แต่เราถูกทำให้เป็นหญิง” หมายความว่า ธรรมชาติการเป็นผู้หญิงนั้นไม่ได้ถูกกำหนดขึ้นมาจากธรรมชาติเหมือนสัตว์ หากแต่ถูกกำหนดโดยสังคมและเป็นผลจากการหล่อหลอมทางเพศ

ข้อถกเถียงสำคัญคือ หากความเป็นหญิงถูกสร้างทางสังคม แล้วจะยังมีประสบการณ์ร่วมบางอย่างที่ทำให้ “ผู้หญิง” เป็นหมวดหมู่ทางการเมืองอยู่หรือไม่ คำถามนี้กลายเป็นจุดเริ่มของการถกเถียงระหว่างสตรีนิยมที่เน้นความเป็นหนึ่งเดียวของผู้หญิง กับสตรีนิยมที่เน้นความแตกต่างภายในกลุ่มผู้หญิงเอง

3.5 เบลล์ ฮุกส์ (bell hooks)

เบลล์ ฮุกส์ วิเคราะห์สตรีนิยมแบบสี่แยก ที่มองว่าการกดขี่เกิดจากเรื่องเพศ เชื้อชาติและชนชั้นพร้อมกัน โดยเน้นว่าประสบการณ์ของผู้หญิงไม่ได้เหมือนกันหมด แต่ถูกกำหนดโดยเชื้อชาติและชนชั้นที่แตกต่างกัน แนวคิดนี้เปลี่ยนการเมืองเรื่องอัตลักษณ์อย่างลึกซึ้ง เพราะทำให้การวิเคราะห์ความไม่เป็นธรรมมีความละเอียดและใกล้กับโลกจริงมากขึ้น

4. การประยุกต์สู่การเมืองร่วมสมัย

แนวคิดในบทนี้สามารถนำไปใช้วิเคราะห์การเมืองร่วมสมัยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

ประการแรก คือ การเพิ่มสัดส่วนสตรีในพื้นที่ทางการเมือง สตรีนิยมร่วมสมัยผลักดันให้มีผู้หญิงเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองมากขึ้น ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านจากการถูกบีบคั้นทางกฎหมายหรือจารีตประเพณี สู่การมีส่วนร่วมที่แท้จริง

ประการที่สอง คือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม การทำงานของสตรีนิยมไม่ได้จำกัดแค่เรื่องกฎหมาย แต่รวมถึงการรื้อถอนวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ ในชีวิตประจำวันและการเมือง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ประการที่สาม คือ การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ในโลกดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์ทำให้กลุ่มชายขอบสามารถสร้างพื้นที่เสียงของตนเองมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดพื้นที่ให้เกิดความเกลียดชัง การตีตรา และการบิดเบือนภาพตัวตนอย่างรวดเร็วขึ้นด้วย การเมืองเรื่องอัตลักษณ์จึงไม่ได้ง่ายขึ้นโดยอัตโนมัติ หากซับซ้อนขึ้นตามโครงสร้างสื่อใหม่

ประการที่สี่ คือ ความหลากหลายกับประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตยร่วมสมัยไม่อาจวัดได้จากการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่ต้องดูด้วยว่าสถาบันทางการเมืองเปิดพื้นที่ให้ความแตกต่างของเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรือเพศวิถีได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงหรือไม่

ประการที่ห้า คือ การแก้ไขกฎหมายและนโยบาย แนวคิดสตรีนิยมเสรีนิยมเน้นการแก้ไขโครงสร้างกฎหมายเพื่อแก้ไขสถานภาพของผู้หญิงในสังคม ทำให้เกิดกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิสตรีและลดการเลือกปฏิบัติ

5.บทวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

ประการแรก สตรีนิยมไม่ได้เป็นเพียงการศึกษาเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศแต่เป็นการต่อสู้กับความเป็นชายที่เป็นพิษและระบบที่กดทับใครก็ตามที่ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม สตรีนิยมจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมเรื่องความเป็นธรรมทางเพศเชื่อมโยงกับความเป็นธรรมในด้านอื่นๆ

ประการที่สอง ความเป็นตัวแทนก็ไม่ควรถูกลดทอนเหลือเพียงเรื่องจำนวน การมีผู้หญิงหรือคนชายขอบในตำแหน่งอำนาจเป็นสิ่งสำคัญ แต่ไม่เพียงพอ หากสถาบันเดิมยังคงทำงานด้วยตรรกะที่กดทับเหมือนเดิม การเมืองแห่งตัวแทนจึงต้องไปไกลกว่าการมี “หน้าใหม่” และต้องแตะถึงการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร กติกา ภาษา และวาระนโยบายด้วย

ประการที่สาม การเมืองเรื่องอัตลักษณ์เปรียบเสมือน ดาบสองคม กล่าวคือ เป็นเครื่องมือทางคตินักดีศรีของมนุษย์ที่ถูกกดขี่ แต่ในขณะเดียวกัน หากถูกใช้อย่างสุดโต่งโดยไม่มีการเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง มันอาจกลายเป็นกำแพงใหม่ที่กักขังมนุษย์ไว้ในกรอบของตัวเอง

ประการที่สี่ แนวคิดแบบ intersectionality ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้มองเห็นว่าผู้หญิงคนหนึ่งไม่ได้ถูกกดทับแค่เพราะเป็น “ผู้หญิง” แต่อาจถูกซ้ำเติมด้วยเชื้อชาติ, ชนชั้นทางสังคม, หรือรสนิยมทางเพศ จุดแข็งคือ การทำให้สิ่งที่มองไม่เห็น กลับกลายเป็นสิ่งที่มองเห็น ทำให้การต่อสู้เพื่อความยุติธรรมในสังคมมีความเป็นมนุษย์และครอบคลุมคนทุกกลุ่มอย่างแท้จริง

บทสรุป

บทนี้อธิบายว่า สตรีนิยม ความเป็นตัวแทน และการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ เป็นแนวคิดสำคัญในการขับเคลื่อนการเมืองและสังคมร่วมสมัยในด้านมิติของอำนาจที่ซ่อนอยู่ในเพศ ภาษา วัฒนธรรม การนิยามตัวตน และการมองเห็นในพื้นที่สาธารณะโดยเฉพาะการเปิดโปงว่าความเป็นสากลทางการเมืองจำนวนมากมีข้อจำกัดและการกีดกันซ่อนอยู่ภายใน

นอกจากนี้ บทยังชี้ให้เห็นว่า สตรีนิยมไม่ใช่แค่การเรียกร้องสิทธิให้ผู้หญิงแต่เป็นการตรวจสอบโครงสร้างชายเป็นใหญ่ทั้งในระดับกฎหมาย สถาบัน วัฒนธรรม และชีวิตส่วนตัว ความเป็นตัวแทนมิใช่เพียงเรื่องจำนวนแต่รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของกลุ่มคน ส่วนการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ทำให้เราเข้าใจว่าความไม่เป็นธรรมจำนวนมากเกี่ยวข้องกับการไม่ยอมรับและการทำให้บางกลุ่มเป็นคนนอกของสังคม

กล่าวโดยสรุป ส่วนประกอบทั้ง 3 เมื่อนำมาผสมผสานผ่านแนวคิด intersectionality ทำให้เห็นว่าสตรีนิยมทำหน้าที่เป็นฐานคิดในการวิพากษ์ความไม่เท่าเทียมส่วนความเป็นตัวแทนเป็นเครื่องมือ

ในการรวมกลุ่มและระดมพลและการเมืองเรื่องอัตลักษณ์เป็นเป้าหมายและกลไกในการนำความต้องการเหล่านั้นไปสู่การเปลี่ยนกฎหมายและนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2554). สตรีกับการเมืองไทย. วิชาษา.

ประพิศ บุรณ์มูล. (2558). สิทธิสตรีตามแนวคิดทางการเมืองของแมรี วอลสโตนคราฟต์. (วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วารุณี ภูริสินสิทธิ์. สตรีนิยม : ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20, กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ. 2545.

Beasley, C. (1999). What is feminism: an introduction to feminist theory. London: Sage.

hooks, b. (2000). Feminist theory: From margin to center (2nd ed.). South End Press.

Mill, J. S. (1988). The subjection of women. Hackett Publishing.

Sherwin, S. (1988). Philosophical methodology and feminist methodology: Are they compatible.

In Christine Overall, Sheila Mullett & Lorraine Code (eds.), Feminist Perspectives:

Philosophical Essays on Method and Morals. Toronto: University of Toronto

Press

